Gemeente Amsterdam

Bezoekadres
Amstel 1
1011 PN Amsterdam

Postbus 202
1000 AE Amsterdam
Telefoon 14 020
amsterdam.nl

Retouradres: Postbus 202, 1000 AE Amsterdam

Aan de leden van de gemeenteraad

Datum 26 maart 2021
Behandeld door OOV

Onderwerp Maatregelen en onderzoeken straatdealers en ingezetenencriterium coffeeshops

Geachte leden van de gemeenteraad,

In de commissie AZ van 28 januari jl. heb ik aangegeven dat de driehoek in maart met extra maatregelen tegen straathandel van drugs naar buiten zou komen, met daarbij ook extra aandacht voor jonge dealers. Daarnaast heb ik u toegezegd inzicht te geven in de onderzoeken naar straathandel en het voorkomen dat kwetsbare jongeren hierin verzeild raken. Met deze brief geef ik hier invulling aan. Ik hoop hiermee tegemoet te komen aan de zorgen van een aantal van u over de toename van de straathandel in drugs in zijn algemeenheid en de betrokkenheid daarbij van kwetsbare jongeren in het bijzonder bij de eventuele invoering van het ingezetenencriterium (hierna: I-criterium).

Deze maatregelen komen nog vóór de zomer van dit jaar tot uitvoering en richten zich primair op het tegengaan van de met het straatdealen samenhangende overlast en openbare orde problemen in de binnenstad. Straatdealers en de problemen die zij veroorzaken zullen zich naar verwachting weer aandienen zodra de coronamaatregelen zijn afgeschaald en bezoekers weer in groten getale naar Amsterdam komen zoals ook in de zomer van 2020 het geval was. De maatregelen in deze brief zijn voorbereid in het kader van het programma Weerbare Mensen Weerbare Wijken (WMWW) en zijn ook onderdeel van de Aanpak Binnenstad.

Ik verwacht nog vóór de zomer van dit jaar te kunnen komen met een voorstel voor een plan van aanpak op hoofdlijnen voor de invoering van het I-criterium, de beperking van de ketenvorming en de gefaseerde regulering van de achterdeur. In dit plan van aanpak zal onder meer aandacht zijn voor de volgende aspecten: overleg met de coffeeshopbranche, volksgezondheid, handhaving, communicatie, straathandel en het tijdpad. Hierna zou in overleg met de driehoek een uitvoeringsplan voor de invoering van het I-criterium kunnen worden opgesteld. De ervaringen met en effecten van de maatregelen die in deze brief worden gepresenteerd zullen input vormen voor dit uitvoeringsplan. Effectief gebleken maatregelen kunnen worden uitgebreid naar andere

delen van de stad, matig effectieve maatregelen kunnen worden bijgestuurd en nieuwe maatregelen kunnen worden bedacht.

De maatregelen in deze brief richten zich met voorrang op het aanpakken van de overlast en openbare orde problemen die met het straatdealen in de binnenstad samenhangen met daarbij bijzondere aandacht voor jonge dealers. In de tweede helft van dit jaar zal ik u een brede, meer integrale vernieuwing van de aanpak van straatdealers in de binnenstad presenteren. Deze zal aandacht schenken aan het voorkomen van (jonge) aanwas van nieuwe straatdealers en dat het straatdealen een stap in een criminele (drugs)carrière wordt, het terugdringen van de met straatdealen samenhangende drugshandel en het verbeteren van de aanpak (met straf en/of zorg) van verschillende types straatdealers. Het vormgeven van deze vernieuwde aanpak gebeurt op projectmatige wijze en in goede onderlinge samenwerking tussen gemeente (diverse onderdelen), politie en Openbaar Ministerie. Ook partners als GGD, Jellinek en reclassering zijn of worden bij de uitwerking betrokken.

1. Straatdealen in de binnenstad

Straatdealen van nep- en/of echte drugs komt al geruime tijd voor in de binnenstad. De problematiek bestaat onder meer uit het aanbieden en verkopen van nep- en/of echte drugs aan bezoekers en drugshandel die hieraan ten grondslag ligt. Daarnaast uit overlast van rondhangende straatdealers vóór winkels, woningen en horeca als ook in portieken en agressie naar en (ook seksuele) intimidatie van bewoners, ondernemers, sekswerkers en passanten en onderlinge vechtpartijen tussen dealers. Mede hierdoor ontstaan gevoelens van onveiligheid of vermijdingsgedrag bij bewoners en bezoekers.
De laatste twee jaar is volgens professionals (politie, stadsdeel, hosts) de problematiek rondom straatdealen met name in de oude binnenstad verergerd met als pieken de periodes dat er veel 'feesttoeristen' in de binnenstad waren (Paasvakantie/zomerperiode/Kerstvakantie 2019; zomer 2020). Dit beeld komt ook terug in diverse raads-, college- en driehoeksadressen die bewoners, ondernemers en sekswerkers het afgelopen jaar hebben ingediend. Deze brief is dan ook tevens mijn inhoudelijke reactie op deze adressen.
De focus van de vernieuwing van de straatdealeraanpak ligt in eerste instantie op de Binnenstad en dan in het bijzonder de Burgwallen Oude- en Nieuwezijde, de uitgaanspleinen en de tussenliggende gebieden. Hier zijn de problemen met straatdealers namelijk het grootst en dit gebied is om die reden ook al jaren aangewezen als dealeroverlastgebied in de APV.

2. Kennisbasis en onderzoeken

Opbouw van een kennisbasis straatdealers
Om een vernieuwde aanpak van straatdealers in de binnenstad goed onderbouwd vorm te kunnen geven, wordt een kennisbasis opgezet. Deze kennisbasis moet allereerst meer inzicht bieden in de aard en omvang van de groep straatdealers en hun relatie met de georganiseerde drugscriminaliteit. Daarbij is aandacht voor rekrutering en doorgroeiprocessen. Daarnaast wordt kennis verzameld over de aard en omvang van de met straatdealen samenhangende criminaliteit,

overlast en openbare ordeproblemen waar bezoekers uit binnen- en buitenland, als ook de bewoners, ondernemers en sekswerkers van de binnenstad slachtoffer van worden. Tot slot moet er goed inzicht zijn in de daadwerkelijke uitvoering en effectiviteit van de interventies. Door goede monitoring hiervan moet duidelijk worden of interventies succesvol zijn of bijgestuurd moeten worden, onder meer in aanloop naar de eventuele invoering van het i-criterium.

Overzicht van en kennisvragen in onderzoeken
In de commissievergadering AZ van 28 januari jl. heb ik u toegezegd de mogelijke effecten van het invoeren van het ingezetenencriterium te onderzoeken. Daarnaast heb ik desgewenst ondersteuning bij het organiseren van een expertsessie van de raad toegezegd. De zorg van de raad ligt voornamelijk bij de effecten van het invoeren van het ingezetenencriterium op straathandel en de consequenties daarvan voor kwetsbare jongeren. In bijlage 1 treft u een overzicht aan van de relevante onderzoeken in het kader van het programma WMWW, het project straatdealers daarbinnen en het ingezetenencriterium. In dit overzicht wordt ingegaan op het onderwerp en de methode van onderzoek, de kennisvragen die hiermee moeten worden beantwoord en de status qua uitvoering. Gelet op deze brede onderzoeksinzet ben ik van mening dat ik uw kennisvragen rondom het i-criterium in voldoende mate heb meegenomen.

Onderzoeksbevindingen tot nu toe
In 2020 heeft een verkennende analyse plaatsgevonden naar straatdealers in de Amsterdamse binnenstad. De belangrijkste resultaten hiervan worden gepresenteerd in de factsheet die u als bijlage 2 aantreft. De belangrijkste bevindingen uit deze analyse zijn als volgt:

- Tussen 1 januari 2017 en 31 december 2019 werden 2.267 personen minimaal één keer als verdachte aangehouden voor het dealen van (nep)drugs in het Centrum;
- In totaal pleegden deze personen in deze periode 4.724 straatdealdelicten in de Amsterdamse binnenstad. Meer dan de helft van hen is maar één keer aangehouden voor straatdealen en 11% (n=254) vijf keer of meer;
- 95% van de politieregistraties van nepdopehandel in Amsterdam betreft het Centrum;
- 66% van de straatdealers is op het moment van plegen ouder dan 23 jaar, 30% is jongvolwassen (18-23 jaar oud) en 4% is minderjarig;
- Ruim de helft van de straatdealers heeft de regio Amsterdam als geregistreerde woonplaats; van bijna een kwart is de woonplaats onbekend, volgens de politie wonen of zwerven in de praktijk de meesten van hen in Amsterdam;
- Eén op de zeven straatdealers in Centrum heeft ook geweldsincidenten op naam: opvallend is dat deze personen gemiddeld jonger zijn dan de gehele groep straatdealers in Centrum.

3. Maatregelen korte termijn

Door de coronapandemie en de hiertegen genomen kabinetsmaatregelen is het straatdealen gedurende de lockdowns sterk afgenomen. Gedurende de huidige lockdown is er zelfs vrijwel geen sprake van straatdealen en bijbehorende problematiek. Aannemelijk is echter dat vanaf het moment dat de coronamaatregelen (sterk) versoepeld worden, ook de problematiek weer (sterk) zal toenemen tegelijk met het aantal (feest)bezoekers, zoals in de zomer van 2020 ook het geval was.

De driehoek wil niet wachten totdat deze problemen zich ook in de zomer van dit jaar gaan voordoen en presenteert daarom vooruitlopend op de meer integrale en op de (middel)lange termijn gerichte vernieuwing van de aanpak straatdealers (die later dit jaar zal verschijnen) maatregelen die zullen worden uitgevoerd zodra dat aan de orde is en de meest nijpende problemen op het vlak van overlast en openbare orde aanpakken. Het gaat om de volgende maatregelen op het gebied van repressie, zorg en preventie die voortbouwen op de huidige aanpak:

1. Effectievere handhaving politie en gemeente op straatdealers door herinvoering gedraging 'hinderlijk ophouden bij gebouwen' (ex. artikel 2.18 APV) als grond voor een bestuurlijk gebiedsverbod: Er wordt reeds stevig opgetreden tegen overlastgevende gedragingen van straatdealers. Zo worden er vele gebiedsverboden opgelegd voor het dealen, maar ook voor gedragingen als het lastig vallen van passanten, vechten of op een andere manier de orde verstoren. Door het toevoegen van hinderlijk ophouden bij gebouwen als grond voor een bestuurlijk gebiedsverbod, kan de politie effectiever en sneller optreden bij hinderlijk gedrag bij gebouwen dat gepaard gaat met de kenmerken en/of handelingen van het straatdealen. In het verleden is dit een effectief middel gebleken om overlast van dealers tegen te gaan, bovendien is hiervoor relatief minder personele inzet van de politie nodig. Ik zal uw raad binnenkort een voordracht hiertoe voorleggen;
2. Meer lik-op-stuk via een slimmere en gerichtere inzet via het strafrecht. Zo zal het OM zodra de maandelijkse acties van de politie op straatdealers weer van start gaan fysiek op het basisteambureau aanwezig zijn om dagvaardingen in persoon uit te kunnen reiken aan verdachten van straatdealen, met als gevolg dat verdachten al binnen enkele weken in persoon voor een rechter moeten verschijnen. Daarnaast gaat het OM actiever inzetten op het eisen van een rechterlijk gebiedsverbod en met de politie bezien wat de meerwaarde kan zijn van een top10 straatdealers in Centrum en Oost;
3. Pilot verbeterde toeleiding naar zorg van kwetsbare overlastplegers : in plaats van het opleggen van een langerdurend gebiedsverbod wordt kwetsbare straatdealers en andere overlastplegers een zorg- of hulpaanbod gedaan. Hiertoe wordt de overlastveelpleger uitgenodigd op het veelpleger spreekuur in Centrum. Indien het aanbod wordt geweigerd zal alsnog het gebiedsverbod worden opgelegd. De pilot is onderdeel van de doorontwikkelde overlastveelpleger aanpak in stadsdeel Centrum. De pilot zal na herinvoering van het hiervoor genoemde bestuurlijk gebiedsverbod (ex. artikel 2.18 APV) van start gaan in het stadsdeel Centrum en zich richten op overlastplegers/kwetsbare personen bij wie bemoeizorg nodig is.
4. Campagne om bezoekers van de binnenstad, met name 'feesttoeristen' te stimuleren straatdealers te vermijden. Dit zal onderdeel zijn van een bredere binnenstad campagne. Daarnaast komt er een campagne om bewoners en ondernemers te stimuleren overlast van straatdealers te melden;
5. Verbeterde procedure en opvolging van meldingen over straatdealers. Hierbij zal meer samengewerkt worden tussen politie en gemeente;
6. Inzet koppel straatcoaches op reguliere basis vanaf de zomer. Uit een eerdere pilot is gebleken dat inzet van straatcoaches uit woonstadsdelen in de binnenstad zinvol is bij het herkennen van jonge straatdealers en het analyseren van de straatdealer problematiek. De straatcoaches kunnen ook vaststellen dat er nieuwe kwetsbare jongeren zijn gestart met straatdealen;

7. Betere informatie-uitwisseling over straatdealers in de binnenstad tussen de politie en gemeente in de binnenstad en die in de woonstadsdelen, bijvoorbeeld over boetes of gebiedsverboden. Zeker bij jonge dealers kan dit interessant zijn, bijvoorbeeld doordat een wijkagent een huisbezoek kan organiseren of het woonstadsdeel een zorgaanbod kan regelen.

De uitvoering en effecten van de maatregelen zullen gemonitord worden en de opgedane inzichten zullen gebruikt worden om mogelijk ongewenste effecten van de eventuele invoering van het I-criterium tegen te kunnen gaan.

De driehoek is van mening dat met dit pakket maatregelen de overlast en openbare orde problemen die met het straatdealen gepaard gaan kunnen worden aanpakt zodra deze zich weer voordoen in de binnenstad en dat hiermee de aantrekkingskracht van de binnenstad op kwetsbare jongeren als plek om te dealen verminderd kan worden.

Met vriendelijke groet,
Namens de Amsterdamse driehoek,

Femke Halsema
Burgemeester

Bijlagen
1 Overzicht van onderzoeken
2 Factsheet straatdealers